„ПОЉОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО", XXII, 4, 69-88, 1976. ТИТОГРАД

Василије Ражнатовић, дипл. инж.
Републички секретаријат за пољопривреду

Реализација програма мјера за развој пољопривреде на индивидуалном сектору у Црној Гори 1976.

а од утврђене политике дугорочног развоја Црне утврђених интереса и циљева досадашњег развоја, к капацитета и потенцијала, захтјева и потреба опдбране — развоју пољопривреде од 1976—1980. поклна пажња, тако да производња хране, а самим тим опривреде, представља један од основних праваца азвоја Републике.

ним планом Црне Горе за период од 1976—1980. о основама друштвног плана Црне Горе за развој , прехрамбене и дуванске индустрије за исти пеи су основни задаци и правци развоја, потребан за и њихови извори. У Договору је посебна пажња напређивању пољопривредне производње на индиктору. Како се највећи дио пољопривредних капаславији, а и у Црној Гори, налази на индивидуалсасвим је разумљиво што се унапређивању пољовом сектору све више поклања пажња. С обзиром варење укупног обима пољопривредне производње атно зависи од индивидуалног сектора, управо ту веће резерве за даље повећавање производње хране ње пољопривредне производње, било је потребно азрадити одговарајуће мјере, којима би се створ за бржи развој и модернизацију те производње и управном организовању на основама Устава.

Полазећи Горе до 1985. расположивих штенародне о лања се посеб и развој поље привредног р

Друштве и Договором пољопривреде риод утврђен обим средстав поклоњена ун видуалном се цитета у Југоном сектору, привреде на с на то што ост Црне Горе зн се налазе најв и унапређива утврдити и р рили услови ньеговом само

Горе зн ту Ц налазе најв ане се

Овим освртом даје се преглед рализације програма предвиђених мјера.

1. ФОРМИРАЊЕ САВЈЕТОДАВНЕ СЛУЖБЕ

У циљу стварања услова за ефикаснији развој пољопривреде на индивидуалном сектору у Црној Гори, односно рационалне експлоатације пољопривредних капацитета, примјене савремене технике, технологије и организације рада, потписан је Друштвени договор Републике и општина о формирању савјетодавне службе за унапређивање пољопривредне производње на индивидуалним газдинствима.

За обављање послова, према овом Договору, у Републичкој савјетодавној служби, формираној у саставу Републичког секретаријата за пољопривреду, предвиђено је 5 сљедећих радних мјеста: руководилац службе, савјетних за биљну производњу, савјетник за заштиту стоке и савјетник за економику пољопривреде.

Таб. 1. Преглед попуњених радних мјеста по општинама према Договору о формирању савјетодавне службе

Ред. број	Скупштина општине	Предвиђена радна мјеста	Вријеме формирања	Попуњена радна мјеста
1.	Бар	2	—	—
2.	Бијело Поље	4	у мају	3
3.	Будва	1	у мају	1
4.	Даниловград	1	у јулу	1
5.	Жабљак	1	у јуну	1
6.	Ивангград	4	у мају	4
7.	Колашин	1	у марту	1
8.	Котор	1	—	—
9.	Мојковац	1	у мају	1
10.	Никшић	3	у априлу	1
11.	Плав	2	у априлу	2
12.	Плужине	1	у јуну	1
13.	Пљевља	4	уаприлу	1
14.	Рожаје	1	у јулу	1
15.	Титоград	4	у октобру	2
16.	Улциња	2	у мају	1
17.	Цетиње	1	—	1
18.	Шавник	1	у априлу	1
19.	Херцег-Нови	1	у мају	1
20.	Тиват	1	у мају	1
	СВЕГА	36		24

За обављање послова у општинским савјетодавним службама Договором је предвиђен сљедећи број радним мјеста: Бар два, Бијело Поље четири, Котор једно, Будва и Тиват по једно, Даниловград једно, Жабљак једно, Иванград четири, Колашин једно, Мојковац једно, Никшић три, Плав два, Плужине једно, Пљевља четири, Рожаје једно, Титоград четири, Улцињ два, Цетиње једно, Шавник једно и Херцег-Нови једно.

У Републичкој савјетодавној служби попуњена су сва радна мјеста предвиђена Договором, а служба је почела радити у пуном саставу тек у јуну 1976.

Преглед попуњених радних мјеста у општинским савјетодавним службама даје таб 1.

Одмах послије формирања, Републичка савјетодавна служба донијела је Програм рада за 1976. са динамиком извршења по мјесецима. Послије усвајања Програма рада Републичке савјетодавне службе, у већини случајева су и општинске савјетодавне службе донијеле свој програм рада, а, исто тако, и програм за финансирање предвиђених мјера на територији своје општине.

Републичка савјетодавна служба одмах након почетка свога рада, пружила је помоћ општинским савјетодавним службама при изради програма рада, давала стручна мишљења и објашњења за извршење и примјену појединих мјера из утврђеног програма, организовала стручне договоре и савјетовања везана за рад службе, тако да је најмање по једанпут мјесечно одржаван са њима састанак, гдје се расправљало о извршењу предвиђених задатака за протекли мјесец, као и програм рада за наредни мјесец. Основна проблематика разматрана на овим састанцима била је: унапређивање савремених техничко-технолошких мјера, улагања на индивидуалном сектору преко ОУР-а и удруживање земљорадника.

Поред представника савјетодавних служби, овим састанцима присуствовали су и представници ООУР-а у пољопривреди са подручја Републике, затим представници Привредне коморе, пословних банака, Пољопривредног института, Биотехничког образовног центра „Душан Влаховић" у Бару — па таквим радом Савјетодавна служба врши координацију послова свих фактора који настоје да унапређују пољопривреду на индивидуалним газдинствима.

Истиче се да до сада практично нико није обављао овај задатак, или је пак обављен спорадично.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕДРАЧУНА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА МЈЕРА

Ради реализације Програма мјера за развој пољопривреде на индивидуалном сектору у 1976. донесен је предрачун за ње-

Таб. 2. Предрачун за финансирање програма мјера

Ред. бр.	Намјена	Укупан износ субвенц. у динарима Буџет Републ.	Буџет општина	Укупно д 3+4
1.	2	3	4	5
	I СТОЧАРСТВО — СВЕГА	2 230 500	1 900 000	4 130 500
2.	Регрес. набав. уматич. припл. јуница	500 000	500 000	1 000 000
3.	Регрес. набав. припл. бик. за прир. пр.	125 000	125 000	250 000
3.	Регрес. набав. припл. овн. за прир. прип.	25 000	25 000	50 000
4.	Вођ. уматич. служба и селекц. стоке	100 00	—	100 000
5.	Спровођ. вјештач. осјемењив. крава	250 000	250 000	500 000
6.	Набавка контејнера	110 500	—	110 000
7.	Набавка контејнер-цистерни	40 000	—	40 000
8.	Пуњење контејнера у току године	80 000	—	80 000
9.	Узгојне премије за матична грла гов.	1 000 000	1 000 000	2 000 000
	II РАТАРСТВО — СВЕГА	525 000	525 000	1 050 000
10.	Регресирање сјемена пивар. јечма	400 000	400 000	800 000
11.	Регресирање сјемена трава и луцер.	75 000	75 000	150 000
12.	Регресирање подизања вјеш. лив. и луц.	50 000	50 000	100 000
	III ПОВРТАРСТВО — СВЕГА	40 000	40 000	80 000
13.	Регрес. произв. оглед. пластеника	40 000	40 000	80 000
	IV ВОЋАРСТВО — СВЕГА	125 000	125 000	250 000
14.	Регресирање садница јабука	40 000	40 000	80 000
15.	Регресирање садница крушака	30 000	30 000	60 000
16.	Регресирање садница шљива	20 000	20 000	40 000
17.	Регресирање садница бресака	15 000	15 000	30 000
18.	Регресирање садница маслина	10 000	10 000	20 000
19.	Регресирање садница агрума	5 000	5 000	10 000
20.	Регресирање садница осталог воћа	5 000	5 000	10 000
	V ВИНОГРАДАРСТВО — СВЕГА	100 000	100 000	200 000
21.	Регресирање лозних калемова	100 000	100 000	200 000
	VI ОСТАЛЕ МЈЕРЕ — СВЕГА	825 000	825 000	1 650 000
22.	Педолошке анализе земљишта	25 000	25 000	50 000
23.	Пољопривредно образовање	100 000	100 000	200 000
24.	Одржавање смотри и изложби	500 000	500 000	100 000
25.	Награђивање истакнутих произвођ.	200 000	200 000	400 000
	VII САВЈЕТОДАВНЕ СЛУЖБЕ — СВЕГА	2 820 000	2 280 000	5 100 000
	а) Лични дохоци Републ. савјет. службе	720 000	—	720 000
	б) Матер. трошк. Републ. савјет. службе	180 000	—	180 000
	в) Лични дохоци и мат. трошк. Савјет. службе неразвијених општина	1 920 000	—	1 920 000
	г) Лич. дох. савјет. служби разв. општ.	—	2 280 000	2 280 000
	СВЕГА	6 665 500	5 795 000	12 460 000

гово финансирање („Сл. лист СРЦГ", бр. 4/76), који приказује таб. 2.

Средства за финансирање овога Програма обезбијеђена су у буџету Црне Горе за 1976. (6 665 500 д) намијењена како слиједи:

— сточарство	2 230 500
— ратарство	525 000
— повртарство	40 000
— воћарство	125 000
— виноградарство	100 000
— остале мјере	825 000
— Савјетодавна служба	2 820 000
	6 665 500

Наведена средства обезбијеђена су с тим да општинске скупштине обезбиједе 50% учешћа за највећи број мјера, односно 5 725 000. Према томе, укупна средства предвиђена овим Предрачуном износе 12 460 500 д. Финансирање савјетодавних служби Републичке и општинских — у неразвијеним општинама врши се из буџета Републике, па се појављује разлика у учешћу.

За извршење предвиђених мјера склопљен је уговор између Републичког секретаријата за пољопривреду — Савјетодавне службе и Пољопривредног института у Титограду, по којем је Пољопривредни институт обавезан да изврши мјере из оквира Програма за подручје цијеле Републике:

— Из сточарства и ветеринарства:
— вођење матичне службе и селекције стоке,
— спровођење вјештачког осјемењавања,
— набавка контејнера,
— набавка контејнер-цистерни,
— пуњење контејнера у току године

Из воћарства и виноградарства:
— обезбјеђење воћних садница,
— обезбјеђење лозних калемова,
— педолошке анализе земљишта.

Један дио уговорених послова је извршен: набавка контејнера и контејнер-цистерни, обезбјеђење воћних садница и лозних калемова, док је други дио послова (вођење матичне службе и селекције стоке, обављање педолошких анализа и др.) у току. Према томе ће већи дио послова бити обављен до краја године, како је Програмом и предвиђено. План вјештачког осјемењавања стоке по појединим општинама неће бити испуњен јер р већини општинских скупштина ветеринарске станице нијесу

Таб. 3. Средства по гранама и мјерама у пољопривреди из буџета Републике и општина за 1976.

Општина	Припл. јунице		Припл. бикови		Припл. овнови		Вјеш. осјем.		Контејнера		Сточ. смотре		Смотре коња				Набавка пастува		Изложбе	
	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Приспјело грла	Обезбијеђ. средстава	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено
Б. Поље	60	60	—	—	5	6	500	420	1	1	1	1	1	2	141	13 000	2	1	1	1
Котор	30	—	—	—	—	—	100	70	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Даниловг.	20	—	—	2	—	—	1 000	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Жабљак	20	—	2	—	5	—	—	—	—	—	1	1	1	1	196	30 000	1	2	—	—
Иванград	40	—	3	3	7	—	200	—	1	1	1	1	1	1	47	15 000	1	1	1	1
Колашин	30	30	3	6	3	—	100	40	1	—	—	—	1	—	—	—	2	3	—	—
Мојковац	20	20	2	6	3	16	50	—	—	1	—	—	1	1	28	15 000	1	1	—	—
Никшић	50	—	—	—	—	—	600	30	2	—	1	1	1	1	36	6 500	—	—	1	1
Плав	20	—	2	2	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Плужине	—	—	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	1	39	10 500	—	—	—	—
Пљевља	50	—	3	—	8	10	300	280	2	—	1	1	2	2	123	30 000	2	2	—	—
Рожаје	30	—	3	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Титоград	60	—	—	—	—	—	2 000	600	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Шавник	30	—	2	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Улцињ	—	—	—	3	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Цетиње	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Бар	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
СВЕГА:	500	110	25	27	50	37	5 000	1 440	13	6	6	5	9	9	610	12 000	9	10	4	3

Сматра се да ће се до краја године обавити већи дио послова предвиђених Програмом мјера, с обзиром да је реализација задатака у биљној производњи у току, као и вођење матичне службе у сточарству.

оспособљене да обављају ове послове (немају одговарајућег кадра а нијесу биле ни довољно ангажоване на овом задатку у првој години).

Воћне и лозне саднице испоручене су индивидуалним произвођачима током зимских мјесеци. С обзиром да у појединим општинским скупштинама није обезбијеђено предвиђено сопствено учешће за давање премија и регреса за сјеме саднице и приплодна грла, како се види из таб. 2, постоји могућност да се у овој години не изврше све предвиђене мјере. Регресирање набавке сјемена пиварског јечма током ове године није се могло извршити јер је служба касно почела радити, а ни ангажованост пиваре „Требјеса" није задовољавала.

Од Станице у Жабљаку набављено је 27 бикова оберинталске расе за природни припуст, који су распоређени по општинама: мојковачка 6, колашинска 6, плавска 2, ивангградска 3 и шавничка 3, рожајска 2, улцињска 3 и даниловградска 2.

Поред овога, из кредита пословних банака набављани су приплодни бикови монтафонске расе са подручја СР Словеније, који су распоређени на подручја појединих општина.

Набављено је 10 приплодних пастува који су распоређени на подручја општина: Пљевља 2, Бијело Поље 1, Ивангград 1, Мојковац 1, Колашин 3 и Жабљак 2.

Сл. 1. Дио изложбеног простора у Никшићу

Током јесени такође је набављено 37 приплодних овнова и распоређено на подручја општина: бјелопољске, мојковачке, пљеваљске и плавске, како приказује таб. 3.

Предвиђено је 15 смотра стоке, од чега 9 смотра коња а ó осталих врста стоке и 4 изложбе биљних производа.

На основу програмских задатака Савезне комисије за коњарство урађен је план одржавања смотри коња: Никшићу, Плужинама, Пљевљима 2 смотре, Жабљаку, заједно са Шавником, Ивангаду, Бијелом Пољу 2 смотре и у Мојковцу, заједно са Колашином. На овим смотрама одабрана су најбоља грла и награђивани власници. При одржавању ових смотри били су ангажовани и представници Народне одбране. Стручна комисија за оцјењивање приплодне вриједности приведених грла на смотрама придржавала се упутства Савезне комисије за унапређивање коњарства. Формирана је на крају потребна документација са потребним подацима.

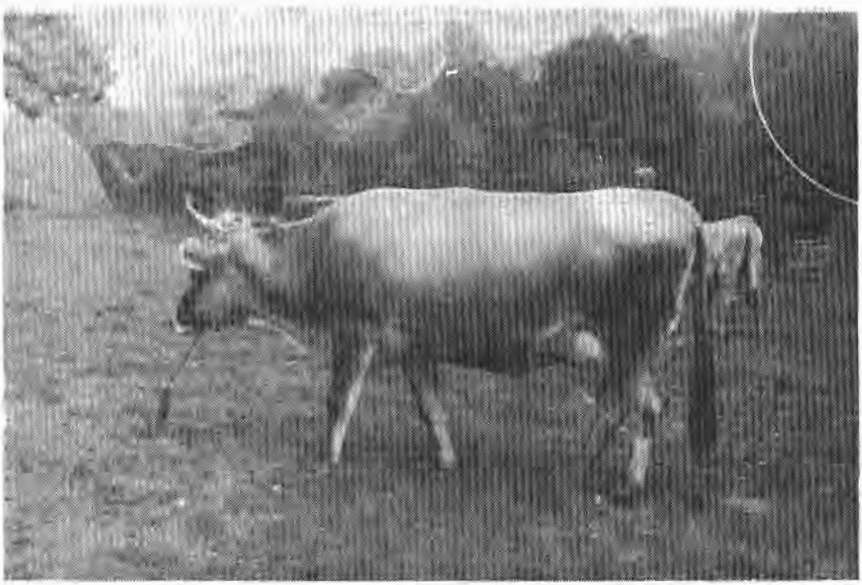

Сл. 2. Смеђа крава из околине Бијелог Поља

За остале врсте стоке одржане су смотре: У Бијелом Пољу, Ивангаду, Никшићу, Жабљаку и Пљевљима, које приказује таб. 3.

У биљној производњи одржане су три изложбе: у Ивангаду, Никшићу и Бијелом Пољу. Изложба у Титограду није одржана јер је тек 1. октобра формирана непотпуна савјетодавна служ-

ба (свега 2 стручњака). На смотрама и изложбама награђивани су најбољи пољопривредни произвођачи.

Одржавање сточарских смотри и изложби биљних производа има за циљ упознавање индивидуалних произвођача на очигледан начин са најсавременијим достигнућима пољопривредне науке и праксе, како би их и сами примијенили у производном процесу на својим газдинствима. Кроз овакав вид рада и посебно кроз награђивање произвођача који производе квалитетна расна грла и сортне биљне производе развија се такмичарски дух и утиче на усмјеравање произвођача да гаје продуктивна и квалитетна грла стоке и сорте биља.

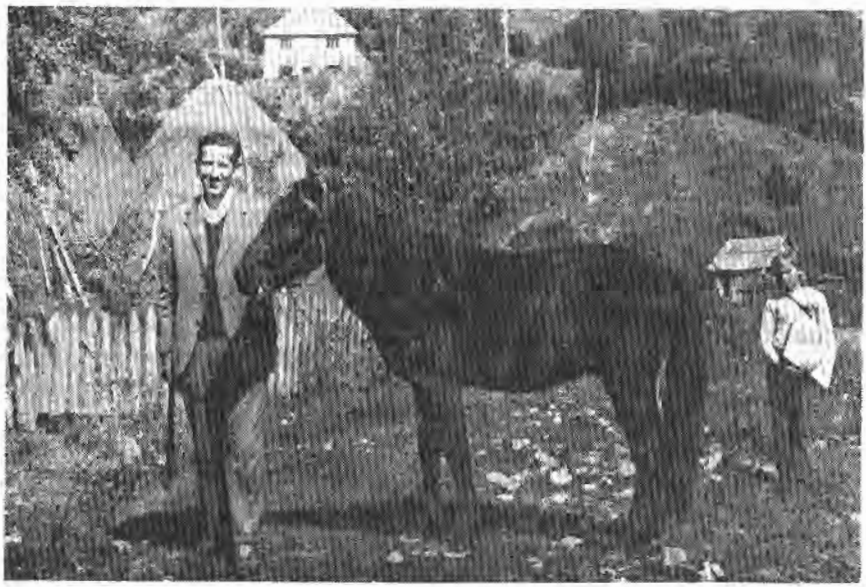

Сл. 3. Брдски коњ — двогодац из Мојковца

Планом пољопривредног образовања предвиђено је да ове године почне пољопривредно образовање на територији 10 општина, и то у: Титограду, Даниловграду, Никшићу, Пљевљима, Бијелом Пољу, Ивангаду, Колашину, Бару, Улцињу и Котору. Реализација образовања повјерена је Биотехничком образовном центру у Бару. Образовање индивидуалних произвођача организовано је на два начина, и то:

Полазници из Никшића, Пљеваља, Бијелог Поља, Ивангада и Даниловграда образују се у Биотехничком образовном центру „Душан Влаховић" у Бару курсном наставом, а за остала мјеста настава се одржава на подручју тих општина у сарадњи са агрокомбинатом „Тринаести јул" у Титограду.

Кроз досадашње образовање највише се полазника опредијелило за стицање знања из механизације, воћарства и повртарства. И ова мјера је дала добре ефекте. Овај вид образовања у будуће треба наставити, како би индивидуални произвођачи овладали примјеном савремене технологије у пољопривреди.

3. ПРИМЈЕНА САВРЕМЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Савјетодавна служба 1976. пружала је стручну помоћ индивидуалним пољопривредним произвођачима у примјени савремених достигнућа модерне технике и технологије. Ова помоћ била је у непосредном давању упутстава индивидуалним произвођачима и путем писмених савјета. Поред дневног листа „Побједа", неколико локалних листова у Црној Гори већ је увело сталну рубрику „Савјети пољопривредницима" нпр. „Слобода" — Иванград, Цетињске новине и др.

Ради упознавања индивидуалних произвођача са најновијом механизацијом, опремом и хемизацијом у пољопривреди Савјетодавна служба, у заједници са „Агроопремом" из Титограда, приредила је демонстрације пољопривредних машина и употребу средстава хемизације у пољопривреди. Машине су приказане током септембра 1976. у Никшићу, Титограду, Даниловграду, Улцињу, Плаву, Бијелом Пољу и Пљевљима. На овим демонстрацијама пољопривредни произвођачи имали су прилике да се упознају са радом машина и њиховом цијеном, а, осим тога, давани су и упутства за рад и проспекти за поједине машине. Углавном је приказивана ситна механизација која одговара индивидуалним произвођачима за брдско-планинско подручје Црне Горе. У јулу је у неколико мјеста сјвеерне Црне Горе (Колашину, Мојковцу, Бијелом Пољу, Андријевици, Пљевљима, Шавнику и Плужинама) приказан рад ливадских косачица. Након приказивања ових машина индивидуални произвођачи почели су их набављати и до сада их је купљено око 30.

Демонстрације ових и других пољопривредних машина стални је задатак савјетодавне службе, те ће бити настављен у наредној години, пошто се овако индивидуални произвођачи на очигледан начин упознају са радом и предностима употребе пољопривредне механизације. Тим прије што се индивидални произвођачи, при коришћењу кредита по Међубанкарском споразуму, највише интересују за набавку пољопривредне механизације и опреме.

4. ИНВЕСТИЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ НА ИНДИВИДУАЛНОМ СЕКТОРУ

а) Реализација инвестиција на основу Споразума пословних банака.

На овој основи о усмјеравању средстава за инвестициона улагања на индивидуалним пољопривредним газдинствима обезбијеђено је у 1975. и 1976. укупно 111 789 000 динара, од чега у 1974. и 1975-ој 64 309 000 а у 1976-ој 47 480 000.

Преглед пословних банака у Црној Гори и њихове обавезе за улагања на индивидуалном сектору пољопривреде дају се у таб. 4.

Таб. 4. Пословне банке у Црној Гори и њихове обавезе за улагања на индивидуалном сектору пољопривреде

— у 000 динара —

Назив пословне банке	По споразумима 3% и девизне штедње 1974-75.	Штедња 1975.	Обавеза 1976.	Разлика штедња 1974-75.	Укупне обавезе
	1	2	3	4 (3-2)	5 (1+3+4)
Инвестициона банка					
— Филијала Титоград	10 180	5 090	7 048	1 958	19 136
— Филијала Цетиње	1 386	692	915	223	2 524
— Филијала Никшић	4 268	2 135	3 009	869	8 146
— Филијала Иванград	3 381	1 690	2 540	850	6 771
— Филијала Бар	3 015	1 508	2 228	720	5 963
— Филијала Будва	321	161	228	67	616
— Филијала Бијело Поље	—	—	—	—	—
Укупно ИБТ	22 551	11 281	15 968	4 687	43 206
Југословенска инвес. банка					
— Филијала Котор	4 658	2 329	2 916	587	8 161
— Филијала Пљевља	2 864	1 432	2 055	623	5 542
— Херцег-Нови	2 238	1 120	1 635	515	4 383
— Титоград	600	300	556	256	1 412
— Бијело Поље	3 232	1 616	2 331	715	6 278
Југобанка, сјед. Титоград	9 727	4 863	8 066	3 203	20 996
Југ. изв. кред. бан., Фил. Бар	336	168	382	214	932
Београ. банка, Фил. Титогр.	1 838	919	1 580	661	4 079
Косовска бан., Фил. Улцињ	638	319	424	105	1 167
Укупно све банке	48 682	24 341	35 913	11 566	96 161
Централа ИБТ 1% средстава ФНП-а (споразум 1974/75)	15 617	—	—	—	15 617
Свега средстава:	64 299	—	35 913	11 566	111 778

У овом периоду поднијели су захтјеве за финансирање програма сљедећи ООУР-и:

— у 000 динара —

ООУР	Поднијето програма 1975.	1976.	Укупно (2+3)	Реализовано
1	2	3	4	5
Агрокомбинат „Тринаести јул"	5 000	12 200	17 100	12 100
Дувански комбинат — Титоград	5 500	20 000	25 000	25 000
Тргопромет — Цетиње	1 300	—	1 300	1 300
ПТК — Никшић (ООУР-Грахово)	1 000	—	1 000	1 000
„Полимљепромет" — Иванград	—	1 200	1 200	1 200
Комерцијални сервис — Бар	1 570	—	1 570	1 570
Фабрика уља и слада — Бар	4 000	—	4 000	—
Дуванска станица — Бар	1 200	—	1 200	1 200
Комерцијални сервис — Улцињ	—	1 500	1 500	—
Агропогон — Улцињ	1 600	—	1 600	1 600
Пољопривредно добро „Бока"	2 300	—	1 500	1 500
ПТК — Пљевља	—	2 000	2 000	2 000
ООУР „Бјеласица"	600	5 240	5 840	5 840
Бојна њива — Мојковац	—	2 000	2 000	2 000
Велетрговина — Колашин	—	3 000	3 000	3 000
СВЕГА:	25 570	47 040	72 610	62 110

Из предњег прегледа види се да је до сада поднијето укупно 19 програма чија предрачунска вриједност износи 72 610 д.

Од стране Агрокомбината „Тринаести јул" — Титоград, ООУР „Кооперација", поднијета су три програма за развој пољопривредне производње на индивидуалном сектору а два од стране Дуванског комбината — Титоград. У 1975. поднијето је програма са предрачунском вриједности од 25 570 000 д док је у 1976. поднијето програма у износу од 47 040 000 д, што чини повећање од 84% у односу на прошлу годину.

Од укупно обезбијеђених средстава у 1975. и 1976, која износе 111 789 000 динара, до сада је реализовано 62 110 000 д, или око 56% обезбијеђених средстава. Ако узмемо само 1976, видимо да реализација средстава износи 47 040 000 д, што је на нивоу обавеза банака у 1976. Очекујемо да ће се реализација ових средстава повећати до краја године.

ООУР-и Носиоци развоја пољопривреде	Набавка механизације и опреме					Изгр. грађ. објеката	Набавка стоке				Подизање			
	Трактора	Мотокултиватора	Косаница	Пумпе за наводњав.	Моторне прскалице	Сушница за дуван	Штала	Оваца	Крава и јунади	Бикова	Воћњака ha	Винограда ha	Пластеника m²	Реал. сред. у мил. д
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Дувански комбинат Титоград	16	26	—	60	—	320	—	—	—	—	—	—	—	18,00
Агр. „Тринаести јул"	34	40	—	4	—	1	10	235	9	1	—	—	—	6,60
— ООУР КС Бар	10	—	—	5	—	—	—	—	—	—	5,5	—	—	1,57
— ООУР КС Улцињ	13	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,40
— „Бјеласица" — Бијело Поље	40	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,80
— „Бојна Њива" — Мојковац	400 000 за механизацију					—	—	—	30	5	—	—	—	2,00
— „Полимљепродукт" — Иванград	15	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1,30
— „Велетрговина" — Колашин	11	10	10	—	—	—	—	—	20	6	—	—	—	2,70
— „Бока" - Котор	15	5	—	—	—	—	—	40	26	—	3,2	0,5	1 728	2,70
— Зем. задруга - Плав	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	0,40
— ПТК — Пљевља	23	16	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,30
— ПКБ „Приморје" — Херцег-Нови	17	—	—	3	7	—	—	—	—	—	1	0,5	5 000	1,20
— Тиват	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	813	0,40
— ПТК Никшић, ОУР — Грахово	7	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,00
СВЕГА:	208	98	35	73	9	321	10	275	86	17	9,7	1	7 541	47,04

Убрзање процеса реализације у овој години према прошлој резултат је ангажовања углавном два носиоца: агрокомбината „Тринаести јул" — Титоград и Дуванског комбината — Титоград. Ова два носиоца ангажовала су преко 42 милиона динара за своје кооперанте, од укупно 72 милиона, или око 58%, што говори да су се наведени носиоци организовали да раде на развијању кооперативних односа, као и да су и банке у титоградској општини боље одговарале својим обавезама и споразумима. Треба истаћи да су поједине банке за развој пољопривреде у својој комуни обезбиједиле знатно више средстава него што су биле обавезне, нпр. Инвестициона банка Филијала — Бар, док неке друге банке нијесу извршиле ни своју дужну обавезу, нпр. Инвестициона банка — Филијала у Иванграду.

Истиче се да су поједине савјетодавне службе у општини, без обзира на неразвијеност носиоца развоја и непостојања банке на подручју општине, постигле врло добре резултате, од којих треба посебно истаћи Колшин, Мојковац и Бијело Поље.

Да би наредне године дошло до бржег улагања инвестиција на индивидуалном сектору пољопривреде, потребно је оспособити и помоћи носиоце развоја да би могли израдити програме за улагања на индивидуалном сектору и дати на коришћење кредите индивидуалним произвођачима. Један дио ООУР-а у пољопривреди са гледишта организовања и повезивања индивидуалних произвођача у основне организације удруженог рада за кооперацију, још није припремљен.

Напомиње се да су индивидуални произвођачи веома заинтересовани за ове кредите, али још, како је истакнуто, није ријешено питање механизма коришћења средстава а посебно улоге носиоца развоја.

Ради реализације средстава у оквиру Самоуправног споразума о усвајању средстава за инвестициона улагања на индивидуалним газдинствима за 1976. одређене су бенефициране камате до краја отплатног периода, тако да крајњи корисници кредита — пољопривредни произвођачи добијају средства са 6% камате. Ове мјере економске политике учиниле су да је ове године откуп пољопривредних производа повећан 45% у односу на прошлу годину. Највећи откуп остварен је у производњи поврћа, алкохолних пића, меса, млијека и мљечних производа.

Предлог Савезног извршног вијећа и Савезног комитета за пољопривреду о давању потрошачких кредита за набавку механизације и репродукционог материјала произвођачима који нијесу укључени у друштвено организовану производњу, убрзаће реализацију инвестиција, и такав пропис се припрема.

Према Договору о основама Друштвеног плана Црне Горе за развој пољопривреде, прехрамбене и дуванске индустрије у периоду од 1976—1980. предвиђено је закључивање самоуправних споразума пословних банака у Црној Гори, о усмјеравању 3% средстава динарске и девизне штедње за кредитирање индивидуалног сектора пољопривреде, као и 2% средстава динарске и девизне штедње за улагања на друштвеном сектору пољопривреде у периоду од 1976. до 1980 („Службени лист СРЦГ", бр. 30/76 чл. 20). У том смислу направљен је предлог Самоуправног споразума за период 1976—1980. а његово доношење очекује се до краја 1976.

б) Програм стварања резерви меса у живој стоци

На основу стварања резерви меса у живој стоци у 1976. обезбијеђено је 39 милиона д, од чега учешће Савезне дирекције 50% (19,5 милиона д) и учешће Републике (средства ФНП) 50%, односно 19,5 милиона д.

Таб. 6. Програм стварања резерви меса у живој стоци

Ред. број	Основна организација	Број грла стоке по категоријама			Одобрена средства у динарима
		Овце и јагњад	јунад	свиње	
1.	ПТК „Пљевља"	7 984	500	—	5 180 160
2.	Велетрговина - Колашин	3 068	300	—	2 268 000
3.	„Бојна Њива" - Мојковац	1 909	357	—	1 900 000
4.	ПТК - Никшић	9 500	—	—	4 260 000
5.	„Бјеласица" - Б. Поље	700	1 500	—	5 502 000
6.	„Пољопромет" - Иванград	3 550	542	—	3 612 300
7.	„Бисерница" - Рожаје	1 000	286	—	1 230 200
8.	Пољопривр. задр. - Плав	1 342	500	—	1 952 000
9.	„Дурмитор" - Жабљак	2 890	150	—	1 926 000
10.	„Центрокооп" - Титоград	4 366	—	—	2 130 000
11.	Агрокомб. „13. јул" - Тгр.	—	257	4 949	7 501 250
12.	ПД „Бока" - Котор	—	130	—	666 000
13.	Агропогон - Улцињ	Уговарање у току			382 500
14.	Пољ. и трг. - Плужине	Уговарање у току			1 279 000
			УКУПНО СРЕДСТАВА		39 789 410

Тов стоке је по овом програму организован на принципу сталног годишњег обнављања уговореног броја грла. Организације удруженог рада које су потписале уговор са Савезном дирекцијом за резерве прехрамбених производа и добиле средства за тов стоке морају у свако доба у својим товилиштима и код индивидуалних произвођача-кооперанта који тове стоку за њен

рачун, имати уговорени број грла. Овај посао има карактер сталних робних резерви за посебне намјене. Како на подручју општине може бити само један носилац програма стварања резерви меса у живој стоци, Републички координациони одбор овај посао је усмјерио на 14 ООУР-а.

У 1976. програмом стварања резерви меса у живој стоци обухваћено је око 38 000 грла јагњади и оваца, и 4 300 грла јунади.

Такође су и за програм стварања резерви меса у живој стоци у 1976. обезбијеђене бенефициране камате (3%) од чега се бенефицира 1% Инвестиционој банци, 1% основним организацијама удруженог рада и 1% стручној служби која ради на овом програму.

5. УДРУЖИВАЊЕ ЗЕМЉОРАДНИКА

Друштвени план Црне Горе за период од 1976. до 1980. у дијелу у којем се говори о унапређивању пољопривреде на индивидуалном сектору, предвиђа да се „развој производње на индивидуалном сектору заснива на развијању различитих облика самоуправног удруживања рада и средстава индивидуалних произвођача, и то: прије свега, с организацијама удруженог рада, затим на њиховом удруживању у задруге и на другим облицима удруживања на бази трајног повезивања кроз разне облике производне кооперације".

Закон о удруживању земљорадника путем разних облика удруживања пружа широке могућности за удруживање земљорадника, модернизацију пољопривредне производње и даљи развој социјалистичких односа у пољопривреди и на селу.

С обзиром на значај који има пољопривреда, мјесто и улогу личног рада земљорадника у укупној друштвеној производњи код нас и ширег интересовања за стални развој индивидуалног пољопривредног сектора, Закон о удруженом раду уређује односе удруживања земљорадника у земљорадничке задруге и друге облике њиховог удруживања и остваривање трајне сарадње са организацијама удруженог рада.

У циљу спровођења Закона о удруживању земљорадника, Предсједништво Републичке конференције ССРН Црне Горе, у марту 1976, донијело је одлуку о формирању иницијативног одбора за оснивање задружног савеза Црне Горе. Иницијативни одбор израдио је Самоуправни споразум о оснивању задружног савеза Црне Горе и Статут тога савеза. Ова два документа будућег задруженог савеза чине основна акта за његов даљи рад и функционисање на развоју социјалистичких односа у пољопривреди и на селу.

При разради ових докумената у циљу подстицања удруживања земљорадника и њиховог укључивања у систем социјалистичких самоуправних односа, давана су објашњења индивидуалним произвођачима у сарадњи са организацијама удруженог рада и друштвено-политичким организацијама, посебно ССРН.

Очекује се да ће се до краја 1976. формирати здружени савез Црне Горе, јер ми смо једина република у којој он још није основан.

Улога је задружног савеза, у заједници са ССРН, да, у оквиру својих права и дужности, подстиче удруживање земљорадника који нијесу ушли у земљорадничке задруге и друге организације удруженог рада или друге облике удруживања земљорадника, ради њиховог укључивања у систем социјалистичких самоуправних односа, друштвеног планирања и остваривања циљева и задатака утврђених њиховим статутом у складу са Законом.

Задатак је Савјетодавне службе да ради на удруживању земљорадника на основу Устава и Закона, а у сарадњи са организацијама удруженог рада и друштвено-политичким организацијама у циљу подстицања удруживања земљорадника, ради његовог организованог укључивања у систем социјалистичких самоуправних односа.

Удруживање земљорадника није попримило ширу основу, тако да смо тек у фази припрема и објашњења. Неопходна је свакодневна ангажованост свих, а, између осталих, и савјетодавне службе, јер је то дугогодишњи процес.

ЗАКЉУЧЦИ

На основу напријед изложеног могу се извести сљедећи закључци:

1. Да је Републичка савјетодавна служба у оквиру Републичког секретаријата за пољопривреду, према Друштвеном договору о формирању савјетодавне службе за унапређивање пољопривреде на индивидуалним газдинствима, почела радити тек у јуну 1976.

2. Општинске савјетодавне службе још нијесу попуњене онако како је Договором предвиђено. Од укупно 36 радних мјеста у овим службама до сада су попуњена свега 24. Скупштине општина цетињске, барске, и которске још нијесу формирале своје савјетодавне службе, а титоградска општина од предвиђена четири радна мјеста попунила је до сада свега два и то тек почетком октобра, Пљевља свега једно од четири радна мјеста, а Никшић једно од три радна мјеста. У таб. 1. дат је преглед попуњених радних мјеста по општинама.

2. Таб. 2. приказује да сопствено учешће средстава за извршење Програма мјера у 1976. нијесу обезбиједиле општине барска, цетињска и плужинска, док су учешће од 50% предвиђених средстава обезбиједиле општине даниловградска, пљеваљска, титоградска и улцињска. Ово значи да су од укупно предвиђених 5 795 000 д општине обезбиједиле укупно 3 971 800.

4. Све општине имале су готово једнаке услове за реализацију овог Програма, међутим, оне се нијесу све једнако ангажовале у његовој реализацији. Потребно је истаћи добар рад савјетодавних служби општина колашинске, бјелопољске, мојковачке, иванградске и плавске, које су пуно урадиле на извршавању предвиђеног Програма, док су цетињска, барска, пљеваљска и титоградска општина врло мало урадиле иако имају потребу и реалне услове за рад на овом задатку.

5. За кратко вријеме постојања савјетодавне пољопривредне службе, и поред тога што је прилично времена утрошено за њено формирање и уходовање у првој години рада, може се рећи да се већ виде знатни резултати. Надамо се да ће идуће године рад ове службе доћи до пуног изражаја. На терену се запажају рад и присуство савјетодавне службе у Републици и општинама тамо гдје су оне формиране и прихваћене као незамјенљив фактор у раду на активирању капацитета пољопривредне производње на индивидуалним газдинствима.

6. У току 1976. постигнути су бољи резултати на реализацији средстава према Међубанкарском споразуму. Овим резултатима знатно је допринијело постојање савјетодавне службе. Још сасвим не можемо бити задовољни радом на реализацији средстава, али нема сумње да ће се у будуће сва средства искористити а очекујемо да ће за годину двије настати ситуација да имамо знатно мање средстава него захтјева.

Поједине пословне банке, односно филијале, на подручју Републике нијесу биле довољно ефикасне па нијесу извршавале обавезу у погледу обезбјеђења и одобравања средстава по Међубанкарском споразуму (нпр. Филијала Инвестиционе банке — Титоград).

7. Поједине организације удруженог рада нијесу се довољно ангажовале на реализацији друштвено организоване производње на индивидуалном сектору, посебно при реализацији инвестиција док су најбоље резултате постигли агрокомбинат „Тринаести јул" — Титоград, Дувански комбинат — Титоград, „Бојна Ријека" — Мојковац, „Велетрговина" — Колашин, „Бјеласица" — Бијело Поље и др.

ПРЕДЛОГ МЈЕРА

Ради рјешавања комплексније проблематике унапређивања пољопривредне производње и развијања самоуправних односа на индивидуалним газдинствима земљорадника, препоручује се да сви одговорни фактори одговарају својим обавезама па се у том смислу предлаже да носиоци задатака ураде сљедеће:

1. Извршно вијеће

а. Сходно Договору о основама Друштвеног плана Црне Горе за развој пољопривреде, прехрамбене и дуванске индустрије у периоду од 1976—1980. потребно је у буџету Црне Горе за 1977. обезбиједити средства за финансирање Програма мјера за развој пољопривреде на индивидуалном сектору те године, како би се наставио рад из 1976.

б. Републички секретаријат за финансије треба да утврди изворе и износ бенифицираних камата на основу Програма стварања резерви меса у живој стоци на основу Самоуправног споразума банака о усмјеравању средстава за инвестициона улагања на индивидуалним газдинствима и по основу кредитне линије Међународне банке, како би се донијело трајно рјешење за период од 1976. до 1980.

2. Општинске скупштине

а. Обавезе према Друштвеном договору о формирању савјетодавне службе за унапређивање пољопривредне производње на индивидуалним газдинствима треба да испуне општине цетињска, барска и которска, јер не могу да прате активности на индивидуалном сектору пољопривреде, а општине титоградска, пљеваљска, никшићка и улцињска треба да покрију непопуњена радна мјеста у својим савјетодавним службама.

б. Општине барска, цетињска, плужинска, даниловградска, титоградска и улцињска, које нијесу обезбиједиле учешће од 50% за реализацију Програма мјера за унапређивање пољопривреде на индивидуалном сектору у 1976. треба да обезбиједе сопствено учешће, како би се могао извршити предвиђени програм мјера на њиховој територији.

в. Општинске скупштине треба да предузму потребне мјере и утврде свој програм мјера за унапређивање пољопривредне производње на индивидуалном сектору у 1977. и обезбиједе средства у буџету Општинске скупштине за 1977. ради финансирања програма мјера како би се осигурао континуитет у раду у идућој години.

г. У сарадњи са ветеринарским станицама, треба утврдити програм интензивирања њихове дјелатности са циљем да се 1976.

и наредних година знатно појача њихов рад, на развоју и заштити стоке на индивидуалном сектору пољопривреде.

3. Пословне банке Црне Горе треба да усвоје Самоуправни споразум о обезбјеђењу и усмјеравању допунских средстава за инвестициона улагања у основна средства ОУР-а земљорадничких задруга и других облика удруживања и индивидуалних пољопривредних произвођача ради унапређивања пољопривредне производње на индивидуалним газдинствима на територији Црне Горе за период од 1976—1980. и да отпочну са његовом реализацијом.

4. Организације удруженог рада у пољопривреди, прехрамбеној и дуванској индустрији и промету пољопривредно-прехрамбених производа, као носиоци развоја друштвено организоване производње, потребно је да формирају најхитније своје кооперативне јединице, које ће тијесно сарађивати са савјетодавним службама у општини и Републици на изради инвестиционо-техничке документације, увођењу савремене технике и технологије и удруживању земљорадника.

5. ССРН и Привредна комора треба да у својој надлежности реализују формирање Задружног савеза Црне Горе најкасније до краја 1976. на бази досадашњих припрема како би се могло шире и организованије радити на спровођењу Закона о удруживању земљорадника.